

Vides aizsardzības prasības meža darbos

Ievads

Šo prasību mērķis ir samazināt saimnieciskās darbības ietekmi uz vidi - dabu un cilvēkiem, katrā meža darbu vietā.

Prasībās aprakstīti saglabājamie bioloģiski nozīmīgi meža struktūras elementi, ainavas veidošanas elementi, noteikti termiņa ierobežojumi meža darbu īstenošanai, kā arī vides prasības sabiedrībai būtiskās jomās.

Prasības izmanto vides norādījumu sagatavošanai plānotajiem mežsaimniecības darbiem.

I. Koku ciršana un meža atjaunošana

1. Saglabājamie koki

1. Cērtot kokus, saglabā vismaz 10 kokus, rēķinot uz cirsmas hektāru. Saglabājamo koku izvēles kritēriji:
 - 1.1. augstspējīgi koki no iepriekšējā mežaudzes aprites cikla;
 - 1.2. koki, kuru caurmērs lielāks par mežaudzes valdošās koku sugas vidējo caurmēru;
 - 1.3. vispirms izvēlas šādus kokus - ozoli, liepas, priedes, oši, gobas, vīksnas un kļavas, melnalkšņi, apses, bērzi;
 - 1.4. dobumaini koki, kuru dobuma diametrs ir lielāks par 10 cm;
 - 1.5. koki, pie kuriem izveidoti skudru pūžņi;
 - 1.6. koki ar deguma rētām.
2. Lapu koku mežos - Db, Lk, Grs, Vrs, kā arī Nd meža tipos - ja tajos dominē melnalksnis, saglabā grupās vismaz 30 kokus uz ha, prioritāri izvēloties melnalksni.
3. Ja nav kritērijiem atbilstošu saglabājamo koku vai to skaits ir nepietiekams, rekonstruktīvajā cirtē saglabā 5 kokus uz cirsmas ha, sanitārajā kailcirtē rīkojas atbilstoši spēkā esošajiem MK noteikumiem par koku ciršanu mežā.
4. Saglabājamo koku skaitā sēklu kokus neieskaita.
5. Mežaudzes turpmākās attīstības gaitā nodrošina atstāto koku saglabāšanu neatkarīgi no to stāvokļa.
6. Šo prasību 1. punktā minētos kokus nesaglabā ekspluatācijas aizsargjoslās, ja tas nav iespējams. Ja ekspluatācijas aizsargjosla ir platāka par 50 metriem, 1. punktā minētos kokus nesaglabā objektam tuvākajos 50 metros.
7. Par 30 gadiem vecākās skuju koku mežaudzēs ar lapu koku piemistrojumu kopšanu veic tā, lai saglabātu meža tipam atbilstošu lapu koku piemistrojumu vismaz 5 % apjomā no mežaudzes sastāva.
8. Medņu rieta teritorijās (ārpus rieta vietām un mikroliegumiem):
 - 8.1. galvenās cirtes pakāpeniskā un izlases cirtē priežu mežaudzēs, rēķinot uz ha, saglabā 7-9 pirmā vai otrā stāva neatzarojušās egles vai 2 šādu egļu grupas (0,08-0,1 ha platībā), kā arī 10 – 15 neatzarojušās atsevišķi augošas pameža vai paugas egles;
 - 8.2. krājas kopšanas cirtēs priežu mežaudzēs saglabā:
 - 8.2.1. priedes ar resniem, gariem un dzīviem apakšējiem zariem;

- 8.2.2. Sl, Mr, Mrs, Kv, Km, Av un Am meža tipos, rēķinot uz ha: 10-15 atsevišķi augošas neatzarojušās egles vai 2 egļu grupas uz ha (0,0-0,1 ha platībā).
9. Medņu rieta vietās un mikroliegumos, veicot to apsaimniekošanu, rēķinot uz ha, saglabā 7-9 pirmā vai otrā stāva neatzarojušās egles vai 2 egļu grupas (0,08-0,1 ha platībā), kā arī 10-15 neatzarojušās atsevišķi augošas pameža vai paaugas egles.
10. Cērtot atjaunošanas cirti baltalkšņu mežaudzēs virszemes ūdensobjektu aizsargjoslā/ierobežojuma joslā, saglabā ozolus, liepas, vīksnas, gobas, kļavas, priedes, melnalkšņus, vītulus, mežābeles.
11. Lai ierobežotu priežu-apšu rūsas *Melampsora pinatorqua* izplatīšanos vietās, kur plānota atjaunošana ar priedi vai tuvumā atrodas priežu jaunaudzes, cirmā neplāno saglabāt apses.

2. Sausā koksne

1. Cirmās, kurās ir krituši, nolauzti vai stāvoši sausi koki, tos saglabā, ievērojot šādus nosacījumus:
 - 1.1. koki, kuru diametrs 1,3 m augstumā no sakņu kakla vai lūzuma vietā ir lielāks par 50 cm;
 - 1.2. resnākie koki;
 - 1.3. ja cirmā saglabātās sausās koksnes kopējais apjoms pārsniedz 8 stumbrus vai to daļas vidēji uz cirmsas ha, pārējo sauso koksni var saimnieciski izmantot;
 - 1.4. uz pievešanas ceļa esošu sauso koksni iespējams pārvietot, novietojot to blakus pievešanas ceļam;
 - 1.5. stāvošus sausus kokus nesaglabā ekspluatācijas aizsargjoslās¹.
2. Dabas aizsardzībai nozīmīgās teritorijās saglabājamās sausās koksnes daudzumu var palielināt.
3. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (dabas liegumos, dabas parkos), ja individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos nav teikts citādi, sauso koksni saglabā vismaz 20 m³ vidēji uz cirmsas ha.
4. Medņu riestu vietās **saglabā sausokņus D>10cm un visa izmēra kritalas.**
5. Sabiedrības bieži apmeklētās vietās (gar ceļiem, gājēju, riteņbraucēju takām, atpūtas vietām u.c.) saglabājamās sausās koksnes daudzumu var samazināt.
6. Sauso koksni vēlams saglabāt vienā vai vairākās grupās - vecu (koki ar sadalīšanās pazīmēm), nelielu (platība mazāka par 0,1 ha), saimnieciskās darbības neskartu vējgāžu vietās.
7. Degušās mežaudzēs, kuras degšanas brīdī bijušas vecākas par 30 gadiem, saglabā izdzīvojušos kokus grupās vai izklaidus, kā arī mozaikveidā izvietotas grupas ar atmirušiem kokiem.

¹ Ja stāvoši sausi koki atrodas tuvāk nekā atstājamā koka augstuma attālumā no ceļiem, dzelzceļiem, elektrolīnijām, citām gaisa pārvada līnijām, sabiedrībai nozīmīgām vietām un, ja tas ir tehnoloģiski iespējams, tos saglabā kā augstos celmus (3-5 m). Ja tas nav tehnoloģiski iespējams - nozāgē un novieto paralēli pievešanas ceļam.

Lai ierobežotu sakņu trupi izraisošās sēnes *Heterobasidion annosum* iespējamo izplatību, saimnieciski izmantot ieteicams sauso egles koksni, ja tiek nodrošināti šo prasību 2.1. punkta nosacījumi.

3. Mitrās ieplakas, avoti, avoksnāji, bioloģiski vērtīgas (saglabājamās) bebraines

1. Saglabā apaugumu (pamežu, paaugu, pirmā un otrā stāva kokus) mitrās ieplakās, kur ir pārmitrām vietām raksturīga veģetācija.
2. Saglabā apaugumu (pamežu, paaugu, pirmā un otrā stāva kokus) ap avotiem un avoksnājiem un to notekstrautiem vismaz 10 m platumā².
3. Bebrainē ūdens līmeni mākslīgi nepazemina, ūdens līmeņa pazemināšana pieļaujama tikai, lai uzturētu bebraini noteiktās saglabājamās platības robežās.
4. Šo prasību 3. daļas 1., 2. punktā minētos pirmā un otrā stāva kokus nesaglabā ekspluatācijas aizsargjoslās tuvāk par 50 m no objekta, kam noteikta šāda aizsargjosla.

4. Dzīvnieku alu sistēmas

1. Saglabā pameža un paaugas grupas ap lapsu un āpšu alu sistēmām³.

5. Lielas putnu ligzdas

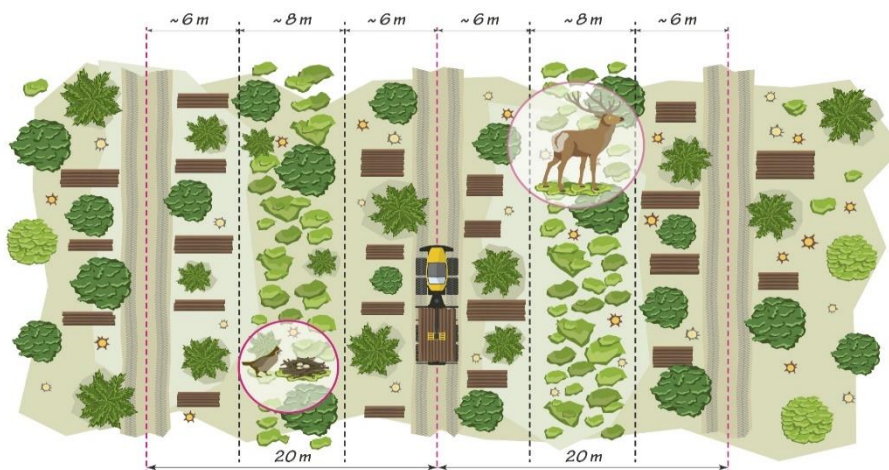
1. Saglabā kokus ar lielām putnu ligzdām (parasti lielākas par 50 cm diametrā) un koku grupu ar pamežu un paaugu 15 m attālumā ap ligzdas koku. Kraukļu ligzdām (mazākas par 50 cm diametrā) saglabā ligzdas koku, koku grupu var nesaglabāt.
2. Ja 15 m rādiusā ir potenciāli vēja nenoturīgas egles, pieļaujama to izvākšana, veidojot lielāku saglabājamo koku grupu ap ligzdu ar rādiusu 20-25 m.
3. Ja meža darbu laikā tiek atrasta liela ligzda, par kuru nav informācijas, darbus nekavējoties pārtrauc un par to ziņo atbildīgajam LVM darbiniekam, kas devis darba uzdevumu.

6. Paauga, pamežs

1. Saglabā pamežu - kadiķus, mežābeles, blīgzņas, platlapjus (ozolus, ošus, liepas, kļavas, gobas, vīksnas), kā arī citu vietējo pameža sugu atsevišķus vecākos īpatņus vai to grupas, apjomos, kas ļauj nodrošināt savlaicīgu, ekonomiski pamatotu un kvalitatīvu meža atjaunošanu un kopšanu, ņemot vērā meža izstrādes tehnoloģiju iespējas un darba aizsardzības noteikumus.
2. Saglabā augšanas apstākļiem atbilstošas un dzīvotspējīgas paaugas grupas, kas nākotnē veidos kvalitatīvu audzi, ņemot vērā meža izstrādes tehnoloģiju iespējas un darba aizsardzības noteikumus.
3. Krājas kopšanas cirtēs saglabā pamežu starp tehnoloģiskajiem koridoriem ārpus kokmateriālu joslas (1. attēls).

² Ja iespējams, šādās vietās plāno saglabājamo koku grupu. Šajās vietās neplāno tehnoloģiskos koridorus / pievešanas ceļus.

³ Šajās vietās neplāno tehnoloģiskos koridorus / pievešanas ceļus vai krautuves.

1.attēls. Pameža saglabāšana krājas kopšanas cirtēs.

7. Mežmala

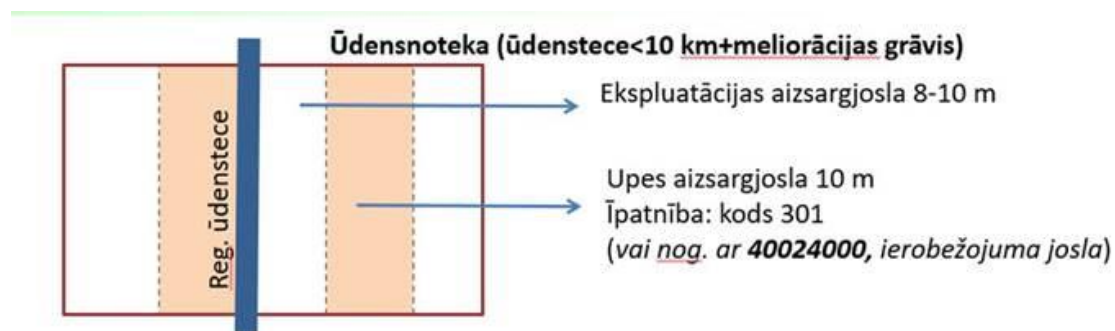
1. Apsaimniekojot mežu pārejas joslās no meža uz lauksaimniecībā izmantojamu zemi, ūdenstilpni, purvu, lauci vai pārplūstošu klajumu, kuri lielāki par 2 ha saglabā apaugumu (paaugas grupas, pamežu - kadiķus, mežābeles vai citu pameža sugu atsevišķus vecākos īpatņus vai to grupas, sauso koksni) mežaudzes daļā, kuras platums nav mazāks par pusi no valdaudzes vidējā koka augstuma tādā veidā un apjomā, kas netraucē meža atjaunošanu, darba aizsardzības prasību ievērošanu, kā arī tūrisma vietu ierīkošanu un uzturēšanu.
2. Ja cirsmāi piegulošajā nemeža zemē pārejas joslas noteiktajā platumā ir izveidojies vienlaidus vai grupās kokaugu apaugums, tad cirsmas daļā mežmalu var nesaglabāt.

8. Meža robežjoslas ar ūdeņiem

1. Saglabā meža robežjoslas gar dabiskiem ūdeņiem vismaz 10 m platumā, bet meža robežjoslas gar lašveidīgo zivju ūdeņiem⁴ - vismaz 25 m platumā, ņemot vērā reljefu - palienes robežas, krastu nogāzes, kā arī mežaudzes koku sastāva atšķirības no apkārtējā meža masīva.
2. Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslā⁵/ierobežojuma joslā neveic koku ciršanu, ja nogāzes slīpums ir lielāks par 30 grādiem.
3. Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas pirmajos 10 m (regulētām ūdenstecēm aiz ekspluatācijas aizsargjoslas -2.att.) neierīko tehnoloģiskos koridorus kokmateriālu pievešanai.

⁴ Upju iedalījums (lašveidīgo vai karpveidīgo zivju ūdeņi): MK noteikumi nr. 118. „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” (12.03.2002.) 2¹ pielikums: 1. tabula.

⁵ Virszemes ūdensobjektu aizsargjosla / ierobežojuma josla - līdz 50 m plata josla gar ezeru vai upi, kur noteikti papildus saimnieciskās darbības aprobežojumi (Aizsargjoslu likuma 37. pants).

2.attēls. Regulēto ūdensteču ekspluatācijas aizsargjosla un ūdenstece aizsargjosla

9. Saglabājamo koku grupas

1. Saglabājamās koku grupas, kur vien tas ir iespējams, atstāj grupās, tajās saudzējot pamežu un paaugu. Vēja nenoturīgas koku sugas, piemēram, egles, saglabā tikai tādā gadījumā, ja nav citu koku sugu.
2. Ņem vērā blakus esošo māju iedzīvotāju ierosinājumus par atsevišķu koku grupu saglabāšanu un izvietojumu, ja tas nav pretrunā ar darba aizsardzības prasībām un neapdraud blakus esošās ēkas.
3. Ja saglabājami koki tiek plānoti grupās, 1.1. un 1.2. punktā minētajiem kritērijiem jāatbilst vismaz 5 kokiem vidēji uz cirsmas hektāru.
4. Saglabājamo koku grupas un lapu koku biogrupas vēlamas atstāt nogāzēs vai reljefa pazeminājumos, pie meža sienas (vēlamas platības ziemeļu daļā), ap mitrām ieplakām, ap avotiem, avoksnājiem un to notekstrautiem, **starpkāpu ieplakās**, ap vecām, saimnieciskās darbības neskartām vējgāžu vietām, ap lielāko dimensiju kritālām, dzīvnieku alu sistēmām, kokiem ar lielajām putnu ligzdām, skudru pūžņu kolonijām, citiem saudzējamiem dabiskas mežaudzes struktūras elementiem, kā arī Eiropas Savienības (turpmāk – ES) nozīmes biotopu buferjoslās.
5. Saglabājamo koku grupas atstāj neskartas turpmākajā mežaudzes attīstības / apsaimniekošanas gaitā.

10. Saglabājamo elementu josla - "irbes ceļš"

1. Atjaunošanas cirtes cirmās, kuras lielākas par 1 ha un tiks atjaunotas dabiski, izņemot ar priedi, veido saglabājamo struktūras elementu joslu, ievērojot nosacījumus:
 - 1.1. Joslas veidošanai izmanto pameža, paaugas, saglabājamo koku grupas, mitras ieplakas, avotus, avoksnājus, kā arī citas saglabājamo struktūras elementu grupas;
 - 1.2. Starp saglabājamo elementu grupām joslā necērt pamežu, izņemot jaunaudžu kopšanu;
 - 1.3. Josla pēc iespējas nodrošina savienojumu starp necirsta meža malām;
 - 1.4. Pievešanas ceļi var šķērsot šīs joslas pameža daļu.

11. Gravas, kritenes, iežu atsegumi, dižakmeņi

1. Saglabā apaugumu gravās⁶, ap gravām, kritenēm, iežu atsegumiem un dižakmeņiem - vismaz 10 m platumā.
2. Apauguma saglabāšanu ap dižakmeņiem plāno tā, lai nemazinātu vai palielinātu objekta ainavisko vērtību - pieļaujama dižakmeņu atsegšana, atsevišķu koku izvākšana, pameža, paaugu daļēja izvākšana.

12. Aizsargājamie koki

1. Visos gadījumos tiek saglabāti aizsargājamie koki⁷ jeb dižkoki un teritorijas ap tiem un potenciālie dižkoki - koki, kas pārskatāmā nākotnē sasniegs dižkoka noteikšanas kritērijus (pielikums Aizs_koki_kritēriji)
2. Teritorijā ap aizsargājamiem kokiem saglabā dabisko zemsedzi, būtiski neizmainītus vides apstākļus - ūdens un barošanās režīmu, nenovietojot sortimentu vai zaru kaudzes, neveicot augsnes gatavošanu un meža atjaunošanu aizsargājamā koka vainaga projekcijā un 10 m platā joslā ap vainaga projekciju.
3. Ja aizsargājamo koku nomāc vai apēno citi koki un krūmi, pieļaujama to izciršana (kopšanas vai citā cirtē) aizsargājamā koka vainaga projekcijā un 10 metru platā joslā no tās,

13. ES nozīmes biotopu buferjoslas

1. Lai nodrošinātu buferjoslas⁸ funkcijas, 10 m platā joslā vai pa dabisko robežu, vai kā noteicis sertificēts dabas eksperts - gar ES nozīmes biotopu, kuram ir noteikta buferjosla, neplāno koku ciršanu atjaunošanas cirtē. Atjaunošanas cirtes daļā gar ES nozīmes biotopu un tam saglabāto 10 m vai pa dabisko robežu nodalīto joslu, vai eksperta noteikto joslu, ja iespējams, izvieto saglabājamus kokus vai to grupas, saglabā paaugu, pamežu, sauso kokusni.
2. Krājas kopšanas cirtē buferjoslu plāno gadījumos, ja ir noteikti īpaši norādījumi.

14. Papildus prasības - meža atjaunošana un kopšana

1. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijās - dabas liegumos, ja teritorijas individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos nav teikts citādi, aizliegts:
 - 1.1. atjaunot mežu sējot un stādot;
 - 1.2. bojāt un iznīcināt (arī uzarot, kultivējot vai ieaudzējot mežu) palieņu un terašu pļavas, meža pļavas un lauces (izņemot medījamo dzīvnieku piebarošanas lauces).

⁶ Grava - vismaz 15 m dziļa un 10 m plata ūdens erozijas veidota gultne, kur nogāzes slīpums vismaz 30 grādi. Ja iespējams, šādās vietās plāno saglabājamo koku grupu, neplāno tehnoloģiskos koridorus / pievešanas ceļus

⁷ Aizsargājamie koki – vietējo un citzemju sugu dižkoki: koki, kuru apkārtmērs 1,3 m augstumā virs koka sakņu kakla vai koka augstums nav mazāks par MK 16.03.2010. noteikumu Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" 2. pielikumā minētajiem izmēriem, un teritoriju ap kokiem vainagu projekcijas platībā, kā arī 10 metru platā joslā no tās (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas ārējās malas).

⁸ Buferjoslas uzdevums ir saglabāt ES nozīmes biotopā atbilstošu mikroklimatu (mitruma režīmu, apēnojumu u.c.) konkrētajā biotopā esošajām retajām un aizsargājamām sugām.

2. Visos mežos, lai saglabātu meža ainavisko daudzveidību un barošanās vietas dzīvniekiem, meža laucēs⁹, virsājos¹⁰, smiltājos¹¹, izņemot medījamo dzīvnieku piebarošanas lauces, neveic augsnes apstrādi un meža sēšanu vai stādīšanu.
3. Buferzonās ap medņu riestu mikroliegumiem aizliegts, atjaunojot mežu, stādīt vai sēt egles.
4. Mikroliegumos un īpaši aizsargājamās dabas teritorijās meža apsaimniekošanas darbus veic saskaņā ar sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperta norādījumiem.
5. Veicot jaunaudžu kopšanu, piemērotās vietās saglabā platlapju koku sugu piemistrojumu un/vai lapu koku bio-grupas tādā apjomā, kas netraucē mērķa sugas koku augšanai.
6. Ja medņu riesta teritorijās priežu audzēs ir atsevišķas egles, tās agrotehniskās un jaunaudžu kopšanas laikā atstāj kā atsevišķi stāvošas 10-15 gab. uz 1 ha.

II. Meža infrastruktūras objektu būvdarbi un uzturēšana

15. Meža infrastruktūras objekti

1. Meža infrastruktūras objektos darbu izpildes laikā ievēro Vides aizsardzības prasības. Katram konkrētajam objektam prasības tiek noteiktas, sagatavojot Vides norādījumus darbam. Vides aizsardzības prasības ir spēkā, ja konkrētā meža infrastruktūras objekta Vides norādījumos darbam nav noteikts citādi.
2. Vides aizsardzības prasības, kas attiecas uz ES nozīmes biotopiem, ir spēkā arī šo biotopu buferjoslās¹², ja tādas ir noteiktas.
3. Atkāpes no Vides aizsardzības prasībām un vides norādījumiem darbam ir pieļaujamas gadījumos, ja nav iespējams nodrošināt darba aizsardzības un drošas objekta ekspluatācijas prasības.
4. Ārpus meža autoceļa vai grāvja trases, pa ES nozīmes biotopiem, aizsargājamu sugu laukumveida atradnēm, ūdensnoteku¹³, ūdenstilpju un purvu aizsargjoslām ar tehniku nepārvietojas, izņemot gadījumus, lai nokļūtu paredzētās darbības vietā vai aizklātu no tās, ja nav citas alternatīvas.
5. Ārpus autoceļa vai grāvja trases ES nozīmes biotopos, aizsargājamu sugu laukumveida atradnēs, ūdensnoteku, ūdenstilpju un purvu aizsargjoslās nenovieto celmus, grunti vai citus ar darbu izpildi saistītus materiālus, izņemot liela diametra akmeņus (vidējais $D > 1,0$ m), koku stumbrus un kritālas ($D > 30$ cm).
6. Tehnikas novietnes / stāvvietas neveido ūdensnoteku, ūdenstilpju un purvu aizsargjoslās.
7. Aizsargājamu sugu laukumveida atradnes saglabā saskaņā ar Vides norādījumos darbam ietvertajām prasībām.
8. Iespēju robežās saglabā nozīmīgu sugu punktveida atradnes.

⁹ Meža lauce – mežā dabisku faktoru ietekmē izveidojusies atklāta platība, kuras veģetācijā dominē lakstaugi un sīkkrūmi.

¹⁰ Virsājs – mežā ietilpstoša atklāta platība, kuras veģetācijā dominē virši (*Ericaceae*).

¹¹ Smiltājs – mežā ietilpstoša atklāta platība ar neizteiktu augsnes organiskās daļas slāni un veģetāciju, nepietiekamu mitruma un barības vielu daudzumu.

¹² *ES nozīmes biotopiem informācija par nozares eksperta noteiktu buferjoslu atrodama datu sistēmā "GEO".*

¹³ *Ūdensnoteka šo Vides aizsardzības prasību izpratnē ir dabiska vai regulēta ūdenstece (upe, strauts), kā arī speciāli rakta gultne, kas uztver un novada ūdens noteci no vairākām meliorācijas sistēmām, citām teritorijām vai virszemes ūdensobjektiem.*

16. Meža meliorācijas sistēmas

Vispārīgas prasības:

1. Ja iespējams, ūdensnotekas tīrīšanu veic virzienā pret straumi.
2. Izvairās no celmu raušanas nogāzēs uz nenoturīgām gruntīm.
3. Nepieciešamības gadījumā nostiprina grāvja gultni un caurtekas galus.
4. Sedimentācijas baseinu neierīko ES nozīmes biotopā.
5. Gar ūdensnotekas krastu saglabā atsevišķus augošus kokus, kuru $D > 30$ cm, un to grupas, kā arī akmeņus, ja tādi ir un būtiski netraucē darba izpildei.
6. Ja ES nozīmes biotopā nepieciešama autoceļa vai grāvja trases atbrīvošana no lieliem (augošiem) kokiem ($D > 30$ cm) vai lieliem sausokņiem / stumbeņiem / kritālām ($D > 30$ cm), atsevišķus nozāgētos kokus / sausokņus / stumbeņus un kritālas novieto aizsargājamā biotopā vai uz tā robežas. Kritālas iespēju robežās nesagarumo, kritālu augšpusi atstāj uz augšu un neapber ar augsni.
7. Novadot ūdeni uz ūdensnotekām, ja tīrāmo grāvju kopgarums ir vismaz 0,8 km, pirms ietekes ūdensnotekā, izvērtējot situāciju, izvēlas vienu no risinājumiem:
 - 7.1 izveido sedimentācijas baseinu¹⁴ sanešu uzkrāšanai, attālumam no ūdensnotekas izvēloties tādu, lai izslēgtu ūdens ieplūšanu no ūdensnotekas sedimentācijas baseinā. Sedimentācijas baseinu izrok pirms grāvju tīrīšanas darbu uzsākšanas un pēc to pabeigšanas pārtīra;
 - 7.2 izveido filtrācijas lauku, neveicot grāvja tīrīšanu pirms ietekas;
 - 7.3 netīra grāvja posmu, ja pirms ietekas ūdensnotekā ne tālāk kā 80 m attālumā no tās grāvim ir pietiekošs garenslīpums, kurš nodrošina netraucētu ūdens plūsmu līdz ūdensnotekai.
8. Piemērotās vietās izvērtē iespējas pielietot atsevišķus vai vairākus tādus videi draudzīgus meža meliorācijas sistēmu elementus, izvēloties tehniski un ekoloģiski piemērotāko risinājumu, kā piemēram: sedimentācijas baseins, divpakāpju meliorācijas grāvis¹⁵, akmeņu krāvums¹⁶, meandrēšana¹⁷, mākslīgais mitrājs¹⁸, grāvju padziļinājumi¹⁹; mākslīgajā mitrājā ūdens plūsmas filtrācijai iespējama augu filtra, filtrācijas lauka, kā arī piesātinātās buferjoslas u.c. izmantošana.

¹⁴ *Sedimentācijas baseins – lauksaimniecības un meža zemes nosusināšanas sistēmu ūdensnoteku (ūdensteču, novadgrāvju) gultņu paplašinājums un padziļinājums ar ūdeni izskalojamo produktu sedimentācijai un bioloģiskai akumulācijai (nostādinātājbaseins).*

¹⁵ *Divpakāpju meliorācijas grāvis – divpakāpju salikts ūdensnotekas gultnes šķērsprofils, veidojot vai saglabājot izveidojušās mākslīgās palienes ar nostiprinājumiem vai bez tiem.*

¹⁶ *Akmeņu krāvums – projektējot atjaunojamu vai pārbūvējamu ūdensnoteku vai novadgrāvja trasi, garenslīpumu un šķērsprofilu, gultne atstāj lielos akmeņus vai veido akmeņu krāvuma krācītes.*

¹⁷ *Meandrēšana – ūdensnotekas gultnes sīklīkumainības veidošana, atjaunojot vecās gultnes posmus vai veidojot jaunus līkumus.*

¹⁸ *Mākslīgais mitrājs – mākslīgi veidots mitrājs ūdens piesārņojuma piesaistei ar virszemes vai pazemes plūsmu.*

¹⁹ *Grāvju padziļinājumi – grāvju gultnē veidoti padziļinājumi (bedres), kas nodrošina ūdens un no tā tieši atkarīgās faunas saglabāšanos grāvim izžūstot.*

Prasības gadījumos, kad grāvis šķērso vai robežojas ar ES nozīmes biotopu:

9. Ja grāvis šķērso vai robežojas ar ES nozīmes biotopu, paredz vienu no šādām prasībām, ko konkrētam objektam norāda Vides norādījumos darbam:
 - 9.1. jaunu atbērtni neveido ES nozīmes biotopā;
 - 9.2. jaunu atbērtni ES nozīmes biotopā veido tehniski iespējamajā minimālajā platumā;
 - 9.3. grāvi tīra, izmantojot esošo atbērtni, veidojot trasi tehniski iespējamajā minimālajā platumā, kā arī nenovieto celmus ES nozīmes biotopā.
10. Ja grāvim ir esoša atbērtne, jaunu atbērtni neveido, izņemot gadījumus, kad pa esošo atbērtni tehnikas pārvietošanās nav iespējama vai nav pieļaujama.
11. Ja ES nozīmes biotopi atrodas grāvja abās pusēs un grāvim nav atbērtnes vai esošās atbērtnes izmantošana nav iespējama vai nav pieļaujama, jaunu atbērtni veido tehniski iespējamajā minimālajā platumā tā biotopa pusē, kam ir zemāka kvalitāte vai kurā ir sausāki mitruma apstākļi.

Prasības gadījumos, kad grāvis šķērso vai robežojas ar ES nozīmes biotopu, kura pastāvēšana atkarīga no paaugstināta mitruma režīma²⁰:

12. Ja grāvis šķērso vai robežojas ar ES nozīmes biotopu, kura pastāvēšana atkarīga no paaugstināta mitruma režīma, biotopā un tā buferjoslā paredz vienu vai vairākus nosacījumus nelabvēlīgas ietekmes uz biotopu samazināšanai, ko konkrētam objektam norāda Vides norādījumos darbam:
 - 12.1. ūdensnoteku / grāvi netīra;
 - 12.2. grāvī un uz atbērtnes cērt kokus un krūmus, izvāc lokālos šķēršļus, netīrot grāvi;
 - 12.3. grāvja gultni attīra no piesērējuma, nenorokot nogāzes;
 - 12.4. biotopa pusē grāvja nogāzi nenorok un kokus bermas daļā necērt; nogāzē pieļaujama koku un krūmu ciršana;
 - 12.5. starp grāvi un tam piegulošo ES nozīmes biotopu atbērtni veido kā norobežojošu valni, neveidojot tajā ievalkus;
 - 12.6. grāvja pārtīrīšanu veic ar minimālu garenkritumu, tikai, lai nodrošinātu ūdens aizvadišanu no augstāk esošas teritorijas.

Prasības ūdensnoteku posmiem, kuri atbilst ES nozīmes saldūdens biotopam²¹

²⁰ ES nozīmes biotopi, kuru pastāvēšana atkarīga no paaugstināta mitruma režīma: • 91DO* *Purvaini meži*, • 91EO* *Aluviāli krastmalu un palieņu meži*, • 91FO *Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm*, • 9080* *Staignāju meži*; • 7110* *Neskarti augstie purvi*; • 7120 *Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās*; • 7140 *Pārejas purvi un slīkšņas*; • 7150 *Ieplakas purvos*; • 7160 *Minerālvielām bagāti purvi un avoksnāji*; • 7210* *Kaļķaini zāļu purvi ar dižo aslapi*; • 7220* *Avoti, kas izgulsnē avotkaļķus*; • 7230 *Kaļķaini zāļu purvi*.

²¹ ES nozīmes saldūdens biotops: 3260 *Upju straujtecēs un dabiski upju posmi*; šim biotopam ir divi varianti:

13. Ūdensnoteku tīra pēc iespējas mazākā apjomā, ievērojot šādas prasības:

- 13.1. tīrīšanu veic tikai no vienas ūdensnotekas malas, saglabājot pretējo ūdensnoteku krastu neskartu;
- 13.2. saglabā ūdensnotekas līkumus;
- 13.3. saglabā lokālas bedres ūdensnotekas gultnē;
- 13.4. ja ūdensnotekā ir koku stumbri vai to daļas ($D > 30$ cm), kas pilnībā vai daļēji ir iegremdētas ūdenī un / vai pārkritušas pāri ūdensnotekai, iespēju robežās saglabā palu joslā atsevišķus stumbrus vai to daļas, kas netraucē ūdens plūsmai;
- 13.5. variē tīrāmos ūdensnotekas posmus ar dabiskā stāvoklī (neskartiem) atstājamiem posmiem, t.sk. sliekšņiem ar nostiprinātiem gultnes posmiem zem tiltiem, caurtekām, pamatiežu pacēlumiem, ciktāl tas netraucē meliorācijas sistēmas darbību;
- 13.6. variē gultnes dziļākos posmus ar seklākiem, platākos - ar šaurākiem;
- 13.7. straujtecēs (biotopa 3260 1. variants) gultnē (tekne un nogāzes) saglabā un / vai ievieto akmeņus, akmeņu krājumus, lai sekmētu apskābekļošanos un lokālu mikrodzīvotņu veidošanos.

17. Meža autoceļi un tilti

Vispārīgās prasības:

1. Iespēju robežās saglabā esošu dabisku brauktuvju izvietojumu, līkumus, izvairoties no taisnu, garu autoceļa posmu veidošanas.
2. Veido pēc iespējas mazākus ierakumus un uzbērumus, iespēju robežās kopējot un saglabājot esošo reljefu, ievērojot maksimāli pieļaujamos garenslīpuma parametrus.
3. Nepieciešamības gadījumā nostiprina ierakumu un uzbērumu nogāzes, kā arī nostiprina ūdensnotekas / grāvja gultni caurtekas galos.
4. Caurteku apakšdaļas vai grunts stiprinājumus zem tilta novieto/veido vienā līmenī ūdensteces gultni, lai neveidotos pārkare, kas apgrūtina zivju migrāciju.
5. Ierīkojot ūdens ņemšanas vietu, daļu no plānotās krasta līnijas veido ar iespējami lēzenāku un plašāku krasta zonu (gan ūdenstīpē, gan ārpus tās). Seklūdens zonas malā neveido atbērtni.
6. Iespēju robežās veido neregulāru autoceļa trases malu: veido ielokus, saglabā koku, krūmu grupas, atsevišķus lielus kokus u.c. ainavas elementus.

Prasības gadījumos, kad meža autoceļš šķērso vai robežojas ar ES nozīmes biotopu:

7. Šķērsojot ES nozīmes biotopu, autoceļa trasi būvē tehniski iespējamajā minimālā platumā, pēc iespējas izvairoties no bioloģiski vecu, lielu koku ciršanas.

• **3260_1:** upju straujtecēs – upes vai upju posmi ar akmeņainu vai oļainu grunti, kuros vidējais straumes ātrums ir lielāks par 0,2 m/s; jeb ritrālas upes tipa posms; šo Vides aizsardzības prasību izpratnē – **straujtece**;

• **3260_2:** visas dabiskās upes un upju posmi, kuros straumes ātrums ir mazāks par 0,2 m/s; jeb potamālas upes tipa posms; šo Vides aizsardzības prasību izpratnē – upes vai upes posms ar lēnu tecējumu – **lēntece**.

8. Ja autoceļa trase robežojas ar ES nozīmes biotopu, tad, ja iespējams, to novirza no biotopa tik tālu, lai šajā biotopā un tā buferjoslā netiktu veikti nekādi autoceļa būvdarbi.
9. Ja autoceļš šķērso vai robežojas ar ES nozīmes biotopu, kura pastāvēšana atkarīga no paaugstināta mitruma režīma, ievēro šādas prasības:
 - 9.1. saglabā izlīdzinātu ūdens režīmu abās autoceļa pusēs un nodrošina ūdens plūsmu.
 - 9.2. biotopa pusē autoceļa sāngrāvi neveido vai sāngrāvi veido tehniski iespējamajā minimālā apjomā, tā, lai tas novadītu virsūdeni no autoceļa klātnes.
10. Gar ģeoloģiski noteiktiem, sausu augšanas apstākļu ES nozīmes biotopiem²² ar izteiktu relatīvo augstumu autoceļa sāngrāvi neveido vai sāngrāvi veido tehniski iespējamajā minimālā apjomā, tikai, lai novadītu virsūdeni no autoceļa klātnes.

Prasības ūdensnoteku posmiem, kuri atbilst ES nozīmes saldūdens biotopam

11. Ūdensnotekas šķērsošanas vietu un tehniskos risinājumus izvēlas tādus, lai veidotu pēc iespējas mazākus uzbērumus un ierakumus ūdensnotekas krastos, ievērojot maksimāli pieļaujamās garenslīpuma parametrus.
12. Autoceļam šķērsojot ūdensnoteku, nodrošina ūdensnotekas funkcionalitāti un sugu pārvietošanās iespēju:
 - 12.1. Iespēju robežās nepalielina un nesamazina ūdensnotekas gultnes platumu un dziļumu;
 - 12.2. straujtecēs (biotopa 3260 1. variants) gultnē saglabā un / vai ievieto akmeņus, akmeņu krāvumus, lai sekmētu apskābekļošanas un lokālu mikrodzīvotņu veidošanos.

III. Visi meža darbi

18. Atpūtas iespējas dabā, meža pieejamība vietējai sabiedrībai

1. Koksnes produktu pievešanai, cik iespējams, neizmanto dabiskās brauktuves, kuras regulāri tiek lietotas atpūtai dabā (medības, ogošana, sēņošana u.c.) un apsaimniekošanai. Šādas dabiskās brauktuves saglabā arī veicot citus meža darbus, piemēram: augsnes sagatavošanu u.c.
2. Vietējai sabiedrībai nozīmīgās teritorijās meža darbu laikā, cik iespējams, neizmanto takas un dabiskās brauktuves un pēc meža darbu pabeigšanas nodrošina to atjaunošanu labā vizuālā un tehniskā stāvoklī (atbrīvo no zariem, koksnes atliekām u.c.)
3. Meža darbu laikā neierobežo pieeju tūrisma vietām un publiskām atpūtas vietām, ievērojot darba aizsardzības prasības.
4. Ievēro ar trešajām personām saskaņoto zemes lietojuma veidu (medības, sporta sacensības, militārie pārgājieni, mācības u.c.) saistītos nosacījumus.

19. Troksņa līmenis un gaisa piesārņojums

²² *Piejūras un iekšzemes kāpas, ģeoloģiski noteikti ES nozīmes biotopi:* • 2180 Mežainas piejūras kāpas, • 9170 ķērpjiem bagāti priežu meži, • 9060 Skujkoku meži uz osveida reljefa formām; • 9180* Nogāžu un gravu meži.

1. Ievēro noteiktos mežizstrādes, kokmateriālu iekraušanas u.c. darba laika ierobežojumus diennakts stundās, brīvdienās un svētku dienās.
2. Respektē sabiedrībai nozīmīgu pasākumu (piemēram, bēres) norisi, uz laiku apturot darbus, kas rada troksni.
3. Pie apdzīvotām mājvietām kokmateriālu izvešanas vai karjeru izstrādes laikā nepieciešamības gadījumā samazina atļauto braukšanas ātrumu vai maina transporta maršrutu.
4. Veicot jaunu meža ceļu būvniecību, ceļu pārbūvi un piegādājot būvobjektiem materiālus, iespēju robežās respektē tieši ietekmēto iedzīvotāju vides kvalitāti, nepieciešamības gadījumā veicot tieši pieguļošo ceļu atputekļošanas, piebraucamo ceļu papildus uzturēšanu darbus, kā arī ievērojot nakts miera stundu režīmu.

20. Kultūras pieminekļi un kultūras mantojuma objekti

1. Meža darbu laikā saglabā atzīmētos, kā arī iepriekš neidentificētos dabas un kultūras mantojuma objektus (lieli akmeņi, īpatnēji koki, pieminekļi, piemiņas zīmes u.c.).
2. Iespēju robežās saglabā vēsturiskās mājvietas, ar tām saistītos apstādījumus un alejas.
3. Kultūras pieminekļa teritorijā un 50 m joslā ap to neveido pievešanas ceļus, kokmateriālu krautuves un neveic citus darbus, kas var ietekmēt (bojāt) zemes virsmu.
4. Ievēro Nacionālā Kultūras mantojuma pārvaldes izsniegtos īpašos norādījumus darbiem kultūras pieminekļos un to aizsargoslās, ja tādi izsniegti.
5. Darba laikā atrodot jaunus arheoloģiskus vai citus objektus ar kultūrvēsturisku vērtību, darbus pārtrauc un ziņo darbu vadītājam, kas izsniedza darba uzdevumu.
6. Konstatējot aizdomīgas personas, kuras kultūras pieminekļa teritorijā atrodas ar rakšanas darbarīkiem un/ vai metāla detektoriem, nekavējoties par to ziņo darbu vadītājam, kas izsniedza darba uzdevumu.

21. Citu īpašnieku tiesības, īpašuma vērtība

1. Uz citu īpašnieku zemes veic tikai iepriekš abpusēji saskaņotas darbības.
2. Darbu izpildes laikā vietējo māju iedzīvotājiem iespēju robežās nodrošina alternatīvas piekļuves iespējas īpašumam.
3. Iespēju robežās neveic mežizstrādes u.c. meža darbus uz citu īpašnieku zemes. Ja tas nav iespējams, vienojas par pasākumiem, kas veicami, lai mazinātu ietekmi uz citu īpašumu.
4. Apdzīvotu māju tuvumā (līdz 200 m attālumā) izvērtē plānotās darbības ietekmi, nepieciešamības gadījumā vienojas par darbībām, lai mazinātu ietekmi uz mājas iedzīvotājiem.
5. Saglabā atbilstoši LVM medību infrastruktūras objektu izvietojuma nosacījumiem izvietotu medību infrastruktūru.

22. Meža darbu termiņu ierobežojumi

1. Mežaudžu kopšanu neveic: līdz 10 gadus vecās priežu un lapu koku mežaudzēs un līdz 30 gadus vecās egļu mežaudzēs, izņemot, ja skuju koku mežaudžu vidējais augstums ir līdz 0,7 m, bet lapu koku - līdz 1,0 m: no 1. aprīļa līdz 30. jūnijam.
2. Koku ciršanu, augsnes sagatavošanu un meža atjaunošanu ar motorizētu tehniku neveic: dabas vērtību koncentrācijas teritorijās, kā arī purvu, ezeru salās, meža puduros, palienēs

- un aizsargjoslās ap purviem, baltalkšņu mežaudzēs virszemes ūdensobjektu aizsargjoslā/ierobežojuma joslā: no 1. aprīļa līdz 30. jūnijam.
3. Mežsaimniecisko darbību neveic: īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (ja individuālajos noteikumos nav noteikts citādi): no 15. marta līdz 31. jūlijam, izņemot ugunsdrošības, ugunsdzēsības pasākumus; bīstamo koku ciršanu, novākšanu (dabas liegumos, dabas parkos, aizsargājamo ainavu apvidos); meža atjaunošanu; jaunaudžu kopšanu, kurās skuju koku vidējais augstums ir līdz 0,7 m, bet lapu koku - līdz 1,0 m (dabas parkos, aizsargājamo ainavu apvidos). *Šī punkta prasība neattiecas uz Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta neitrālo un ainavu aizsardzības zonu.*
 4. Galveno cirti neveic:
 - 4.1. Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes ierobežotas saimnieciskās darbības joslā: no 1. aprīļa līdz 30. septembrim;
 - 4.2. mežos pilsētu teritorijās: no 15. aprīļa līdz 30. jūnijam.
 5. LVM papildus noteiktajās aizsargājamajās teritorijās ievēro LVM datu sistēmā "GEO" norādītos termiņa aprobežojumus; tie neattiecas uz ugunsdrošības un ugunsdzēsības pasākumiem.
 6. LVM kravu iekraušanu pie LVM ceļiem medņu rieta teritorijā no 1. marta līdz 31. maijam veic laikā no 10:00 līdz 17:00.
 7. Ūdensnotekās neveic rakšanas darbus zivju nārsta laikā:
 - 7.1. lašveidīgo zivju upēs²³: no 1. oktobra līdz 30. novembrim;
 - 7.2. karpveidīgo zivju upēs²⁴: no 15. aprīļa līdz 20. jūnijam.
 8. Nekustamo īpašumu apsaimniekošanas (robežu ierīkošana, servitūta objektu būvniecība un uzturēšana, dažādu objektu izvietošana, izveidošana, būvniecība u.c.) un Zemes dzīļu apsaimniekošanas darbos ievēro 5.3., 22.3. un 21.2. punkta nosacījumus.
 9. Mežsaimniecisko darbību, izņemot meža atjaunošanu ar rokas darba rīkiem, mikroliegumu buferzonās neveic:
 - 9.1. mednim, melnajam stārķim, melnajai klijai, sarkanajai klijai, zivju ērglim, čūskērglim, vidējam ērglim, mazajam ērglim, lielajam piekūnam, ūpim, vistu vanagam, zaļajai vārnai un meža balodim: no 1. marta līdz 31. jūlijam;
 - 9.2. jūras ērglim un klinšu ērglim: no 1. februāra līdz 30. oktobrim.
 10. Meža infrastruktūras objektu būvi, pārbūvi un atjaunošanu neveic mikroliegumu buferzonās:
 - 10.1. mednim, melnajam stārķim, melnajai klijai, sarkanajai klijai, zivju ērglim, čūskērglim, vidējam ērglim, mazajam ērglim, lielajam piekūnam, ūpim, vistu vanagam, zaļajai vārnai un meža balodim: no 1. marta līdz 31. jūlijam;
 - 10.2. jūras ērglim un klinšu ērglim: no 1. februāra līdz 31. jūlijam.
 11. Ceļu uzturēšanas darbus neveic mikroliegumos, kas izveidoti mežos ligzdojošu putnu sugu aizsardzībai: no 1. februāra līdz 31. jūlijam.
 12. Jaunaudžu kopšanu teritorijās dzīvotnes aizsardzībai neveic:
 - 12.1. melnajam stārķim, melnajai klijai, sarkanajai klijai, zivju ērglim, čūskērglim, vidējam ērglim, mazajam ērglim, lielajam piekūnam, ūpim, vistu vanagam, zaļajai vārnai un meža balodim: no 1. marta līdz 31. jūlijam;
 - 12.2. jūras ērglim un klinšu ērglim: no 1. februāra līdz 31. oktobrim;

²³ Lašveidīgo zivju upes - straujiteces šo Vides aizsardzības prasību II nodaļas izpratnē.

²⁴ Karpveidīgo zivju upes - lēnteces šo Vides aizsardzības prasību II nodaļas izpratnē.

- 12.3. izņemot gadījumos ar ikreizēju sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperta (putni) saskaņojumu,.
13. Medņu rieta vietas un medņu aizsardzībai izveidota mikrolieguma apsaimniekošanu neveic: no 1. februāra līdz 31. augustam, ja sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperts (putni) konkrētajā gadījumā nav noteicis citādi.
14. Medņu rieta teritorijā ārpus rieta vietas, mikrolieguma un tā buferzonas: neveic tādu saimniecisko darbību, kas var negatīvi ietekmēt medņu ligzdošanas sekmes - mežizstrādi, ciršanas atlieku šķeldošanu, mašinizētu stādīšanu, jaunaudžu kopšanu, augsnes sagatavošanu, ceļu būvi un pārbūvi, meliorācijas sistēmu apsaimniekošanu (izņemot bebru aizsprostu likvidēšanu, ugunsdrošības profilaktiskos un ugunsdzēsības pasākumus): no 1. marta līdz 30. jūnijam. Medņu rieta teritorijā minētās darbības ierobežojuma termiņā ir pieļaujamas ar sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperta (putni) saskaņojumu, ja plānotā darbība neradīs negatīvu ietekmi uz konkrēto sugu un tās dzīvotni.
15. Mikroliegumos, kas izveidoti mežos ligzdojošu īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzībai, neveic pasākumus meža dabiskās atjaunošanas veicināšanai un jaunaudžu kopšanu no 1. februāra līdz 31. jūlijam, izņemot gadījumus, kad sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperts (putni) šīs darbības ir atzinis par pieļaujamām.

23. Papildus vides aizsardzības prasības

1. Ārkārtas situāciju seku likvidēšanas ,kaitēkļu masveida savairošanās gadījumā, kā arī preventīvu pasākumu veikšanai LVM noteiktās dabas aizsardzības teritorijās var tikt noteikti citi darbu izpildes termiņi un individuāli nosacījumi.
2. Papildus vides aizsardzības prasības nosaka šādi likumi un saskaņā ar tiem izdotie MK noteikumi:
 - 2.1. Likums Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām
 - 2.2. Aizsargjoslu likums
 - 2.3. Sugu un biotopu aizsardzības likums
 - 2.4. Meža likums.

24. Rīcība vietējo iedzīvotāju iebildumu saņemšanas gadījumā

1. Saņemot vietējo iedzīvotāju iebildumu (sūdzību) par LVM veikto darbību, uzklausa, noskaidro saziņas iespēju- telefona numuru vai citu veidu. Par izteikto iebildumu informē atbildīgo LVM darbinieku, kas izsniedza darba uzdevumu.